

ISCED 97 – ZÁKLADNÍ INFORMACE

Metodika ISCED 97 aplikovaná v České republice vychází především z mezinárodní klasifikace ISCED 97 vydané UNESCO a ji rozpracovávajících materiálů OECD a Eurostatu. Klasifikace byla v rámci přípravy české verze porovnávána s uspořádáním úrovní a oborů vzdělání v českém školství a v detailech doplněna či upravena tak, aby byla v ČR bez problémů použitelná. Významný podíl na těchto nezbytných analýzách a na přípravě klasifikace ISCED 97 má **Ústav pro informace ve vzdělání**.

Vzhledem k tomu, že obě hlavní klasifikační hlediska, **ÚROVEŇ VZDĚLÁNÍ** a **OBORY VZDĚLÁNÍ**, jsou **nezávislá**, mohou být nezávisle na sobě používána.

Mezinárodní klasifikace vzdělání ISCED 97 je použitelná jak pro statistické účely, tak pro popisy vzdělávacích procesů ve školství. Metodické texty obou částí klasifikace ISCED 97 (úrovně i obory) musí v českém prostředí rozlišovat pojmy „vzdělání“ a „vzdělávání“, přičemž hlavním kritériem pro rozlišení je místo a způsob použití klasifikace. Mezinárodní klasifikace vzdělání ISCED 97 byla v ČR připravena hlavně pro statistické použití, upřednostňuje proto pohled na vzdělání, v konkrétním kontextu může však mít význam i pro vzdělávání.

Zavedením Mezinárodní klasifikace vzdělání ISCED 97 do systému klasifikací a číselníků Českého statistického úřadu byl vytvořen základ pro vypracovávání statistik o vzdělanosti obyvatelstva na mezinárodně srovnatelné bázi. Metodika Mezinárodní klasifikace vzdělání ISCED 97 je kromě této publikace podrobně popsána i na internetových stránkách ČSÚ na adrese **www.czso.cz**.

Užití Mezinárodní klasifikace vzdělání ISCED 97

Klasifikace ISCED 97 je určena k využití především ve statistických zjišťováních prováděných u obyvatelstva, kde objektem statistického zjišťování je osoba. Není konstruována tak, aby mohla sloužit k administrativním a evidenčním potřebám konkrétního školského systému, který se vždy odvíjí od legislativní úpravy vzdělávacího procesu a historických základů v dané zemi. Těmto potřebám v podmínkách českého školství vyhovuje již dříve zavedená KKOv.

Ze statistického zjišťování nejsou podle metodiky ISCED 97 vyloučeny žádné osoby. Zjišťování vzdělání podle ISCED 97 mohou být podrobeni všichni respondenti bez ohledu na

- věk (tj. ve věku 0+),
- zemi / země absolvování vzdělání a její / jejich vzdělávací systém,
- zemi a charakter pobytu respondenta (trvalý, obvyklý, přechodný, nehlášený apod.),
- rok ukončení vzdělání,
- národnost a státní příslušnost,
- příslušnost k jiným skupinám obyvatelstva.

Aby bylo možno provádět v podmínkách České republiky šetření dle ISCED 97 i u osob, které neabsolvovaly český vzdělávací systém nebo které jej absolvovaly v době jiné právní úpravy českého školství, jsou v metodických pasážích obsažena i pravidla obecnějšího charakteru (např. širší věkové hranice pro různé úrovně vzdělání, u nás neobvyklé obory vzdělání apod.).

Výsledky statistického zjišťování prováděného podle ISCED 97 jsou přímo srovnatelné s výsledky stejného statistického zjišťování prováděného v jiné zemi.

ISCED 97 a KKOv, výhody a nevýhody

ISCED 97 je klasifikace konstruovaná tak, aby dokázala postihnout úrovně i obory vzdělání poskytované respondentům v různých školských systémech a různých časových obdobích na celém světě. Systematicky proto člení vzdělávací problematiku výhradně po odborné linii a důsledně se oprošťuje od jakýchkoliv vazeb na legislativní úpravy vzdělávacích procesů. Jedině tímto postupem lze získat přímo srovnatelné statistické údaje v různých zemích. Klasifikace se proto uplatní zejména ve statistických šetřeních u obyvatelstva a je jedinou akceptovatelnou klasifikací pro mezinárodní účely.

KKOV je klasifikace vycházející z platné legislativní úpravy českého vzdělávacího systému. Popisuje všechny aktuální kmenové obory vzdělání, poskytované českou vzdělávací soustavou na středoškolské a vysokoškolské úrovni. Obory a stupně vzdělání jsou zde prostřednictvím kmenových oborů vzdělání pevně svázány, čímž je vytvořen pevný základ pro administrativní a evidenční potřeby resortu MŠMT. Klasifikace není použitelná pro mezinárodní účely.

Z uvedeného vyplývá, že s ohledem na zcela odlišný metodický přístup obou platných klasifikací ke sledování vzdělání je převoditelnost mezi oběma systémy velmi problematická.

Výhody a nevýhody obou klasifikací:

	ISCED 97	KKOV
+	• mezinárodní srovnatelnost • obory vzdělání jsou popisovány v obecné hierarchii odborností • úrovně vzdělání jsou definovány podle tzv. obvyklých hodnot různých kritérií • obecný přístup ke klasifikování oborů i úrovně vzdělání umožňuje použití pro různé vzdělávací systémy a různá období absolutoria	• popisuje český vzdělávací systém • obsahuje aktuální kmenové obory vzdělání – vhodná pro evidence a administrativu resortu • stupně vzdělání jsou definovány podle naší školské soustavy • obory a stupně vzdělání jsou kódem svázány do konkrétní přípustné kombinace
–	• není vhodná pro administrativní účely konkrétního vzdělávacího systému • dosažené vzdělání hodnocené podle ISCED 97 není certifikátem pro respondenta • neposkytuje detailní informace o absolvovaném oboru a o druhu školy	• není použitelná pro mezinárodní srovnání • nelze použít pro klasifikaci dosaženého vzdělání osob, které ukončily vzdělávací proces před rokem 1998 • nelze použít pro osoby, které ukončily vzdělávací proces mimo ČR • řeší jen úrovně vzdělávání SŠ a VŠ

Základní definice

Vzdělání – tento pojem bude využit hlavně v případě statistických zjišťování, kdy jde o **popis ukončeného** vzdělávacího procesu respondenta.

Vzdělávání – je **proces**, v jehož průběhu osoba získává určitou kvalifikaci.

Vzdělávací program je **základní jednotkou ISCED**. Vzdělávací programy jsou v ISCED definovány na základě jejich obsahu jako skupina nebo posloupnost vzdělávacích aktivit organizovaných tak, aby splnily stanovený cíl nebo určitý soubor vzdělávacích úkolů. Těmito cíli může být například příprava pro další studium, kvalifikace pro výkon určitého povolání nebo skupiny povolání nebo pouhé rozšíření znalostí a porozumění problému. Každý vzdělávací program ISCED je klasifikován jednou konkrétní úrovní a jedním oborem vzdělání.

Úroveň vzdělání, resp. dosažená úroveň vzdělání je v podstatě dána absolvováním konkrétního vzdělávacího programu. Hlediska pro určení úrovně programu jsou vymezena hodnotami určitých parametrů, např. (obvyklého) věku účastníka, kvalifikace pedagogických pracovníků, typu následného vzdělávání nebo určení apod.

Obory vzdělání a přípravy jsou definovány jako předmětová látka vyučovaná ve vzdělávacím programu. Principem klasifikace pro obory vzdělání a přípravy je přístup podle obsahové náplně. Programy jsou sdružovány na základě obsahové příbuznosti. Agregovány jsou do podrobně vymezených, úzce vymezených a široce vymezených oborů podle „příbuznosti poznatků“. O tom, do kterého oboru má být program zařazen, rozhoduje **obsah hlavních vyučovaných předmětů**.